

Na osnovu člana IV. 4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 44. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 21. januara 2009. godine, i na 25. sjednici Doma naroda, održanoj 26. februara 2009. godine, usvojila je

ZAKON

O GENETIČKI MODIFICIRANIM ORGANIZMIMA

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Član 1. (Predmet i cilj)

- (1) Ovim zakonom propisuju se postupak i uslovi za ograničenu upotrebu, prekogranični prijenos, namjerno unošenje u okoliš i stavljanje na tržište genetički modificiranih organizama i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od genetički modificiranih organizama (u daljnjem tekstu: GMO).

(2) Cilj ovog zakona je osiguranje visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, zdravlja i dobrobiti životinja, okoliša i interesa potrošača s obzirom na GMO i proizvode od GMO-a kao i žive modificirane organizme uz istovremeno djelotvorno funkcioniranje tržišta Bosne i Hercegovine.

Član 2. (Definicije)

U smislu ovog zakona:

- a) **organizam** je svaka biološka jedinka sposobna za razmnožavanje i prijenos genetičkog materijala;
- b) **biološka raznolikost** je sveukupnost svih živih organizama koji su sastavni dijelovi kopnenih, morskih i drugih vodenih ekosistema i ekoloških kompleksa, a uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta, te raznolikost između ekoloških sistema;
- c) **genetički materijal** je dio biljke, životinje, mikroorganizma, gljive i virusa koji sadrži nasljednu informaciju;
- d) **genetički modificirani organizam** ili GMO je organizam, osim ljudskog, u kojem je genetički materijal izmijenjen na način koji se ne može postići prirodnim razmnožavanjem ili prirodnom rekombinacijom;

U smislu ove definicije:

Genetička modifikacija organizama označava ciljanu izmjenu nasljednog genetičkog materijala organizma koja ne nastaje prirodnom rekombinacijom i indukcijom mutacija; odnosno, označava unošenje stranog genetičkog materijala u genetički materijal organizma ili uklanjanje dijela genetičkog materijala organizma.

Genetička modifikacija nastaje korištenjem sljedećih metoda:

- 1) tehnike rekombinantne nukleinske kiseline koje uključuju stvaranje novih kombinacija genetičkog materijala unošenjem molekula strane nukleinske kiseline, proizvedenih na bilo koji način izvan organizma, u virus, bakterijski plazmid ili drugi vektorski sistem i njihovo uključivanje u organizam domaćina u kojem se ne pojavljuju prirodno, ali u kojem posjeduju sposobnost za kontinuirano razmnožavanje;
- 2) tehnike koje uključuju direktno unošenje u organizam nasljednog materijala pripremljenog izvan tog organizma uključujući mikroinjekciju, makroinjekciju, elektroporaciju, biolistik i mikroenkapsulaciju;
- 3) ćelijske fuzije (uključujući fuziju protoplasta) ili tehnike hibridizacije kod kojih se žive ćelije s novim kombinacijama nasljednog genetičkog materijala stvaraju fuzijom dvije ili više ćelija pomoću metoda koje se ne pojavljuju prirodno.

Genetička modifikacija ne nastaje ako se koriste sljedeće tehnike:

- 1) in vitro oplodnja;
  - 2) prirodni procesi poput konjugacije, transdukcije, transformacije;
  - 3) indukcija poliploidije; pod uslovom da navedene tehnike ne obuhvataju korištenje rekombinantnih molekula nukleinske kiseline ili GMO-a dobivenih tehnikama/metodama različitim od onih na koje se ne primjenjuje ovaj zakon.
- e) **genetička raznolikost** je određena sveukupnošću gena određene vrste organizama i njihovom raznolikošću između pripadajućih jedinki i populacija;
  - f) **modificirani živi organizam** označava svaki GMO sposoban za razmnožavanje ili prijenos genetičkog materijala, uključujući sterilne organizme sposobne za rast;
  - g) **proizvod od GMO-a** označava preparat koji je proizveden ili sadrži jedan ili više GMO-a, bez obzira na

stepen njegove obrade, koji je namijenjen za stavljanje na tržište;

- h) **prekogrančni prijenos** je uvoz, tranzit ili izvoz GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potiču od GMO-a;
- i) **tranzit modificiranih živih organizama** označava svaki promet GMO-a namijenjen korisniku u drugoj državi preko teritorije Bosne i Hercegovine;
- j) **ograničena upotreba** označava svaku aktivnost kojom se organizmi genetički modificiraju ili kojom se takvi GMO uzgajaju, razmnožavaju, skladište, prevoze, uništavaju ili odlažu, a za koju se primjenjuju posebne mjere kontrole radi ograničenja njihovog kontakta s općom populacijom ili okolišem i osiguranja visokog nivoa sigurnosti za opću populaciju i okoliš;
- k) **kontrolirani zatvoreni sistem** je laboratorij, istraživački ili proizvodni odjel ili drugi prostor izoliran od okoliša fizičkim preprekama ili kombinacijom fizičkih, hemijskih ili bioloških prepreka koje onemogućavaju dodir GMO-a s vanjskim okolišem ili njihov uticaj na čovjeka, biljni i životinjski svijet, mikroorganizme i gljive;
- l) **namjerno unošenje** znači svako unošenje u okoliš GMO-a ili kombinacije GMO-a za koje se ne koriste nikakve posebne mjere kontrole radi ograničenja njihovog kontakta s općom populacijom ili okolišem i osiguranja visokog nivoa sigurnosti za opću populaciju i okoliš bez mjera sigurnosti za autohtone populacije i genetičke resurse;
- m) **nenamjerno unošenje** je slučajno unošenje živih modificiranih organizama u okoliš zbog nepredviđenih događaja, nesreća, nepravilnog rukovanja ili skladištenja živih modificiranih organizama i drugih radnji;
- n) **stavljanje na tržište** znači učiniti GMO ili proizvode dostupnim trećoj strani, uz plaćanje ili besplatno;
- o) **proizvod** označava preparat koji sadrži ili se sastoji od GMO-a ili kombinacije GMO-a, koji se stavlja na tržište;
- p) **zahtjev** je pismeno koji sadrži propisane podatke, koje podnosioc zahtjeva podnosi nadležnom organu radi pribavljanja odobrenja, saglasnosti ili potvrde za ograničenu upotrebu, namjerno unošenje ili stavljanje na tržište GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a;
- r) **podnosioc zahtjeva** je fizičko ili pravno lice koje podnosi zahtjev;
- s) **korisnik** je fizičko ili pravno lice koje uvozi, stavlja na tržište, koristi ili proizvodi GMO ili proizvode koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a;
- t) **procjena rizika** je procjena direktnog ili indirektnog rizika za zdravlje ljudi i okoliš, neposrednog ili odgođenog, koji može nastati zbog ograničene upotrebe, namjernog unošenja ili stavljanja na tržište GMO-a;
- u) **plan praćenja** je osmišljeno i sistemsko praćenje i nadziranje GMO-a i prijemnog okoliša, ograničene upotrebe, postupaka namjernog unošenja i stavljanja na tržište GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a, te mogućih štetnih posljedica u skladu s ovim zakonom i drugim relevantnim propisima;
- v) **nesreća** je svaki događaj koji uključuje značajno i nenamjerno unošenje GMO-a prilikom ograničene upotrebe koji bi mogao predstavljati neposrednu ili odgođenu opasnost za zdravlje ljudi ili okoliš;
- z) **proizveden od GMO-a** znači da u cijelosti ili djelimično potiče od GMO-a, ali ne sadrži ili se ne sastoji od GMO-a;
- aa) **sljedivost** je sposobnost slijeđenja GMO-a i proizvoda proizvedenih od GMO-a u svim fazama njihovog stavljanja na tržište putem proizvodnog i distribucijskog lanca;
- bb) **jedinstvena identifikaciona oznaka** je jednostavna numerička ili alfanumerička šifra, koja služi identifikaciji GMO-a prema odobrenoj genetičkoj transformaciji na

- osnovu koje je GMO razvijen i osigurava davanje specifične informacije koja se odnosi na taj GMO;
- cc) subjekat u poslovanju s GMO-om je fizičko ili pravno lice koje proizvod stavlja na tržište ili koje prima proizvod koji je stavljen na tržište u svakoj fazi proizvodnog i distributivnog lanca, ali ne isključuje krajnjeg potrošača;
- dd) **prva faza stavljanja proizvoda na tržište** je početna transakcija u proizvodnom i distribucijskom lancu u kojoj se proizvod stavlja na raspolaganje trećoj strani;
- ee) **zapakirani proizvod** je proizvod ponuden na prodaju koji se sastoji od proizvoda i ambalaže u koju je stavljen prije nego što je ponuden na prodaju bez obzira da li ambalaža obuhvata proizvod u cijelosti ili samo djelimično, pod uslovom da se sadržaj ambalaže ne može mijenjati bez otvaranja ambalaže ili njene promjene;
- ff) **genetički resursi** znače genetički materijal od stvame ili potencijalne vrijednosti.

Član 3.
(Nadležni organi)

- (1) U smislu ovog zakona, nadležni organi su: Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija), Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, organi entiteta, kantona i Brčko Distrikta BiH nadležni za oblast poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, te oblasti zdravstva i zaštite okoliša.
- (2) Za provođenje ovog zakona, u slučaju kada se GMO i/ili proizvodi koji sadrže i/ili se sastoje i/ili potiču od GMO-a:
- a) ograničeno upotrebljavaju u kontroliranom zatvorenom sistemu, nadležna su entitetska ministarstva nadležna za pitanja nauke uz saglasnost organa entiteta, kantona i Brčko Distrikta BiH nadležnih za oblast poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i mišljenja ostalih nadležnih organa;
- b) namjerno unose u okoliš, nadležna su entitetska ministarstva za pitanja poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstva zdravstva i ministarstava nadležnih za zaštitu okoliša;
- c) stavljaju na tržište:
- 1) kao hrana ili hrana za životinje, nadležna je Agencija uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnih organa;
  - 2) kao reprodukcioni materijal u poljoprivredi i šumarstvu ili kao sredstva za zaštitu bilja, nadležna je Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, uz saglasnost organa entiteta, kantona i Brčko Distrikta BiH nadležnih za oblast poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
  - 3) kao lijekovi ili reprodukcioni materijal u veterinarstvu, nadležan je Ured za veterinarstvo BiH, uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnih organa;
  - 4) prilikom upotrebe GMO-a i/ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje i/ili potiču od GMO-a u kozmetici, farmaciji ili zdravstvenoj zaštiti ljudi, nadležna su entitetska ministarstva zdravstva i Brčko Distrikta BiH, uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnih organa;
  - 5) za inspekcijски nadzor označavanja u prometu GMO-a i/ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje i/ili potiču od GMO-a nadležne su entitetske uprave za inspekcijske poslove, kantonalne inspekcije, inspekcije u okviru lokalnih organa uprave i Inspektorat Vlade Brčko Distrikta BiH.
- (3) Nadležni organi iz st. (1) i (2) ovog člana provodit će službene kontrole, inspekcijски i upravni nadzor u skladu s važećim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini, entitetima i Brčko Distrikta BiH. Nadležni organi dužni su međusobno saradivati. Naučno-stručno tijelo osnovano u

skladu s ovim zakonom dužno je nadležnim organima uprave iz st. (1) i (2) ovog člana pružiti stručnu pomoć u provođenju ovog zakona.

- (4) Agencija je centralno i koordinaciono tijelo za obavljanje stručnih poslova u vezi sa GMO-om.

Član 4.

(Primjena propisa o hrani i drugih propisa)

- (1) Na pitanja koja nisu regulirana ovim zakonom, a odnose se na uvoz, tranzit, stavljanje na tržište, upotrebu, proizvodnju, zdravstvenu ispravnost i označavanje hrane i hrane za životinje, koja se sastoji, sadrži ili vodi porijeklo od GMO-a, primjenjuju se odredbe Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", br.50/04) i posebnih propisa donesenih na osnovu tog zakona.
- (2) Na uvoz, tranzit, stavljanje na tržište, upotrebu i proizvodnju lijekova, veterinarskih medicinskih proizvoda i veterinarskih farmaceutskih proizvoda, koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a, ne primjenjuju se odredbe ovog zakona ako je to regulirano drugim važećim propisima u Bosni i Hercegovini, kojima se utvrđuje:
- a) određena procjena rizika za okoliš u skladu s čl. 10. i 35. ovog zakona,
  - b) izričita saglasnost prije ispuštanja,
  - c) plan nadziranja, s ciljem otkrivanja učinka GMO-a na zdravlje ljudi i okoliša,
  - d) na odgovarajući način, uslovi koji se odnose na postupanje s novim podacima, podacima za javnost, podaci o rezultatima ispuštanja, te razmjena podataka jednaka onim sadržanim u ovom zakonu i u mjerama preduzetim u skladu s njom.
- (3) U slučajevima iz st. (1) i (2) ovog člana obavezno se izrađuje pripadajuća tehnička dokumentacija s obavještenjima, procjena rizika i plan nadzora nad učincima na okoliš u skladu s ovim zakonom.
- (4) Na postupak izdavanja odobrenja za obavljanje djelatnosti u vezi s GMO-om primjenjuju se odredbe ovog zakona, Zakona o hrani i drugih važećih propisa u Bosni i Hercegovini.

Član 5.

(Izuzeci od primjene)

Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na:

- a) genetičke modifikacije koje se dobivaju primjenom jedne od sljedećih metoda (pod uslovom da ne obuhvataju korištenje rekombinantnih molekula nukleinske kiseline ili GMO-a različitih od onih proizvedenih jednom ili više tehnika/metoda navedenih u nastavku):
  - 1) mutageneza;
  - 2) ćelijska fuzija (uključujući i fuziju protoplasta) biljnih ćelija organizama koji mogu razmjenjivati genetički materijal tradicionalnim uzgojnim metodama.
- b) ograničenu upotrebu GMO-a koji nisu štetni za zdravlje ljudi i okoliš prema kriterijima određenim posebnim propisom;
- c) kopneni, željeznički, zračni, pomorski i riječni prijevoz GMO-a;
- d) postupanja sa živim modificiranim organizmima koji su opasni po okoliš na koja se primjenjuju odredbe posebnih propisa kojima se uređuju prijevoz, tranzit i postupanje s opasnim materijama, ako ovim zakonom ili na osnovu njega donesenim propisom nije drugačije određeno;
- e) samokloniranje koje se sastoji od uklanjanja sekvenci nukleinske kiseline iz ćelije organizma, koje može ali i ne mora biti praćeno ponovnim umetanjem cijele ili sekvence te nukleinske kiseline (ili sintetičkog ekvivalenta), sa ili bez prethodne enzimske ili mehaničke faze, u ćelije iste vrste ili u ćelije filogenetski blisko srodnih vrsta koje mogu izmjenjivati genetički materijal

prirodnim fiziološkim procesima, gdje ne postoji vjerovatnoća da će dobiveni mikroorganizam izazvati bolest kod ljudi, životinja ili biljaka. Samokloniranje može uključivati upotrebu rekombinantnih vektora s već poznatom praksom sigurne upotrebe u određenom mikroorganizmu.

POGLAVLJE II. UPOTREBA GMO-a, POSTUPAK ODOBRAVANJA GMO-a I ZAJEDNIČKE ODREDBE

Član 6.

(Upotreba GMO-a)

- (1) Prekogranični prijenos, tranzit, ograničena upotreba, namjerno unošenje u okoliš i stavljanje na tržište GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a (u daljnjem tekstu: upotreba GMO-a) dozvoljeni su pod uslovima i na način propisan ovim zakonom i posebnim propisima.
- (2) Podnosilac zahtjeva obavezan je pribaviti odobrenje za upotrebu GMO-a i obavljati djelatnosti u skladu sa uslovima propisanim u odobrenju.

Član 7.

(Zahtjev)

- (1) Postupak za izdavanje odobrenja za upotrebu GMO-a pokreće se podnošenjem zahtjeva.
- (2) U zahtjevu se navode podaci o procjeni rizika, sigurnosne mjere koje se moraju preduzeti, detaljni podaci o svakom slučaju ograničene upotrebe, namjernog unošenja ili stavljanja na tržište, te povjerljivi podaci.
- (3) Podnosilac se u zahtjevu može pozvati na podatke ili rezultate iz zahtjeva koje je nadležnom organu podnio drugi podnosilac, ako ti podaci nisu označeni kao povjerljivi i ako ima njegovu pismenu saglasnost. Podnosilac zahtjeva može dostaviti dodatne podatke koje smatra relevantnim.
- (4) Detaljan sadržaj i način podnošenja zahtjeva, postupak zaštite povjerljivosti podataka navedenih u zahtjevu, te postupak izdavanja odobrenja, utvrdit će posebnim propisom Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara), na prijedlog Agencije i nadležnih organa.

Član 8.

(Povjerljivost podataka)

- (1) Podnosilac može u zahtjevu označiti podatke koji su poslovna tajna ili koji su zaštićeni na osnovu posebnog propisa. Za podatke koji će se u postupku smatrati tajnim mora se navesti prihvatljivo opravdanje.
- (2) Nadležni organ odlučuje koji će se podaci u postupku smatrati povjerljivim i o odluci obavještava podnosioca zahtjeva.
- (3) Podnosilac zahtjeva ne može, kao tajne podatke, navesti:
  - a) ime i prezime, firmu i sjedište firme;
  - b) namjeravani način upotrebe GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a, uslove stavljanja proizvoda na tržište i uslove upotrebe;
  - c) karakteristike GMO-a i proizvoda, odnosno njihovih komponenti;
  - d) područje i grupu opasnosti ograničene upotrebe GMO-a;
  - e) plan praćenja u vezi sa stavljanjem GMO-a na tržište, njegovom upotrebom i mjerama u slučaju nepredviđenih rizika prilikom stavljanja na tržište GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a;
  - f) podatke o mogućim štetnim i drugim uticajima na zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš;
  - g) procjenu rizika.
- (4) Ako podnosilac odustane od zahtjeva, nadležni organ dužan je čuvati povjerljivost podataka iz stava (1) ovog člana.

Član 9.

(Dopuna zahtjeva)

- (1) Ako nadležni organ utvrdi da je zahtjev nepotpun ili da nije u skladu s odredbama ovog zakona, odredit će podnosiocu zahtjeva rok u kojem je dužan upotpuniti zahtjev ili otkloniti utvrđene nedostatke.
- (2) Ako podnosilac zahtjeva ne dostavi nadležnom organu dodatne podatke u određenom roku, nadležni organ odbacit će zahtjev.
- (3) Rok u kojem je podnosilac zahtjev dužan dostaviti naknadno zatražene podatke ne uzima se u obzir pri računanju roka za upis u registar iz člana 23. ovog zakona i izdavanje odobrenja za upotrebu GMO-a.

Član 10.

(Procjena rizika)

- (1) Podnosilac zahtjeva dužan je, preko ovlaštenog pravnog lica, prije podnošenja zahtjeva za odobrenje upotrebe GMO-a, pribaviti procjenu rizika upotrebe GMO-a.
- (2) Na osnovu analize karakteristika GMO-a, ekološkog sistema, biološke raznolikosti i uticaja na zdravlje ljudi ili okoliš u procjeni se utvrđuje:
  - a) procjena mogućih negativnih uticaja i njihove moguće posljedice na zdravlje ljudi ili okoliš;
  - b) stepen opasnosti;
  - c) potrebne mjere za nadzor;
  - d) potrebne mjere sprečavanja opasnosti i drugih postupaka zaštite.
- (3) Procjenu rizika izrađuju pravna lica koja ovlasti Vijeće ministara, na prijedlog Agencije.
- (4) Sadržaj i obim procjene rizika i metodologiju za izradu procjene, kao i uslove koje mora ispunjavati pravno lice za izradu procjene rizika propisat će nadležni organi.

Član 11.

(Rješenje o odobrenju)

- (1) Odobrenje za upotrebu GMO-a izdaje rješenjem nadležni organ, nakon verifikacije nadležnog naučno-stručnog tijela, u roku od 90 dana, ako ovim zakonom nije drugačije propisano. U rok za izdavanje rješenja ne računa se rok u kojem se treba dostaviti stručno mišljenje.
- (2) Protiv upravnih akata koje na osnovu ovog zakona donose nadležni organi iz člana 3. ovog zakona nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Član 12.

(Mjere sigurnosti i zaštite)

- (1) Odobrenjem za upotrebu GMO-a utvrđuje se način rada i mjere sigurnosti, dozvoljene tehnike i genetičke modifikacije.
- (2) U slučaju nekontroliranog korištenja ili unošenja u okoliš GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a, Agencija će naredbom odmah, a najkasnije u roku od tri dana utvrditi odgovarajuće mjere sigurnosti i zaštite.

Član 13.

(Sprečavanje opasnosti)

- (1) Upotreba GMO-a obavlja se na način kojim se sprečava ili na najmanju moguću mjeru smanjuje opasnost za biološku raznolikost, vodeći računa o opasnostima za zdravlje ljudi ili okoliš uz prethodnu stručnu ekspertizu pribavljenu od nadležnog organa.
- (2) Radi sprečavanja negativnog uticaja na očuvanje i održivo korištenje biološke raznolikosti, vodeći računa o opasnostima za zdravlje ljudi ili okoliša, osiguravaju se i

provode odgovarajuće mjere zaštite s ciljem sigurne upotrebe i stavljanja na tržište GMO-a.

- (3) Vijeće ministara donosi mjere za sprečavanje opasnosti iz st. (1) i (2) ovog člana, na prijedlog Agencije, u saradnji s nadležnim organima.

Član 14.

(Postupanje s otpadom)

- (1) Podnosilac zahtjeva ili lice koje upotrebljava GMO obavezno je na propisan način zbrinuti i trajno neškodljivo uništiti nastali otpad koji sadrži ili potiče od GMO-a na način da GMO više nije sposoban za reprodukciju ili prijenos genetičkog materijala, te da se njegov genetički materijal ne može prenijeti na druge organizme.

(2) Način zbrinjavanja i neškodljivog uništavanja otpada iz stava (1) ovog člana bit će reguliran posebnim podzakonskim aktom.

Član 15.

(Odgovornost za štetu)

Korisnik koji uvozi, stavlja na tržište, koristi ili proizvodi GMO ili proizvode koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a dužan je nadoknaditi štetu koju prouzrokuje prekograničnim prijenosom, tranzitom, upotrebom, unošenjem u okoliš ili stavljanjem na tržište GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a na tržište, u skladu s posebnim propisima.

Član 16.

(Davanje ovlaštenja za laboratorije)

Postupak ocjenjivanja i ovlaštenja laboratorija za ispitivanje, kontrolu i praćenje GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili potiču od GMO-a uređuje Vijeće ministara, na prijedlog Agencije i mišljenja Instituta za akreditiranje Bosne i Hercegovine.

Član 17.

(Javnost podataka)

- (1) Podaci o upotrebi GMO-a i podaci o postupcima odobravanja nadležnog organa u skladu s ovim zakonom su javni.
- (2) Nadležni organ dužan je u postupku za izdavanje odobrenja za ograničenu upotrebu grupe 3 i 4, kao i odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u okoliš, javnosti dati na uvid:
- sadržaj zahtjeva;
  - sadržaj tehničke dokumentacije;
  - procjenu rizika;
  - sadržaj mišljenja Vijeća za GMO.
- (3) Javni poziv u kojem se navodi mjesto i vrijeme za uvid u akte iz stava (2) ovog člana, te postupak davanja mišljenja i primjedbi, objavljuje se putem sredstava javnog informiranja i veb-stranice Agencije.
- (4) Rok u kojem nadležni organ daje na uvid i omogućava davanje mišljenja i primjedbi je 30 dana i ne računa se u rok za izdavanje rješenja.
- (5) Nadležni organ dužan je u obrazloženju rješenja unijeti svoje izjašnjenje o primjedbama i mišljenju javnosti.

POGLAVLJE III. PREKOGRANIČNI PRIJENOS GMO-a

Član 18.

(Uvoz GMO-a)

- (1) Dozvoljen je uvoz GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a, ako je nadležni organ prije uvoza izdao odobrenje za upotrebu GMO-a u skladu s odredbama ovog zakona i posebnih propisa.
- (2) Dozvoljen je uvoz radi ograničene upotrebe GMO-a uvrštenih u grupu 1 ili 2, ako je prije uvoza pribavljena potvrda o upisu kontroliranog zatvorenog sistema u registar GMO-a iz člana 23. ovog zakona.

Član 19.

(Ograničenje i zabrana uvoza)

Vijeće ministara, na prijedlog nadležnog organa, privremeno će ograničiti ili zabraniti uvoz i upotrebu GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a:

- u slučaju nedostatka naučnih informacija i saznanja o mogućim razmjerima negativnih posljedica na zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš;
- ako postoje novi ili dodatni naučno utemeljeni podaci o tome da proizvod može izazvati opasnosti po zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš ili
- ako prethodno ispitivanje nije pokazalo željene rezultate zbog kojih je izvršeno modificiranje.

POGLAVLJE IV. OGRANIČENA UPOTREBA GMO-a

Član 20.

(Klasifikacija ograničene upotrebe)

- (1) U svakom slučaju ograničene upotrebe GMO-a, korisnik je dužan izvršiti procjenu rizika za zdravlje ljudi i okoliš koji može izazvati takva upotreba, posebno uzimajući u obzir i pitanje odlaganja otpada i otpadnih voda.
- (2) U odnosu na procjenu potencijalnog rizika koji nastaje tokom izvođenja aktivnosti ograničene upotrebe i primjenom posebno propisanog postupka na osnovu kojeg se utvrđuje nivo kontrole, upotreba GMO-a dijeli se na četiri grupe:
- Grupa 1: aktivnosti bez rizika ili zanemarljivog rizika, za koje je primjeren prvi nivo kontrole za zaštitu zdravlja ljudi i okoliša;
  - Grupa 2: aktivnosti niskog rizika, za koje je primjeren drugi nivo kontrole za zaštitu zdravlja ljudi i okoliša;
  - Grupa 3: aktivnosti umjerenog rizika, za koje je primjeren treći nivo kontrole za zaštitu zdravlja ljudi i okoliša;
  - Grupa 4: aktivnosti velikog rizika za koje je primjeren četvrti nivo kontrole za zaštitu zdravlja ljudi i okoliša.
- (3) U slučaju dileme u koju grupu spada predložena upotreba, primjenjuju se strožije mjere zaštite, ako se, uz saglasnost nadležnog organa, ne ocijeni opravdanom primjena blažih mjera zaštite.
- (4) Korisnik je dužan voditi evidenciju o procjeni rizika i u odgovarajućoj formi dostaviti je nadležnom organu kao sastavni dio zahtjeva.

Član 21.

(Preispitivanje ograničene upotrebe)

- (1) Korisnik je dužan primjenjivati opće principe, odgovarajući nivo kontrole i ostale mjere zaštite koje odgovaraju određenoj grupi ograničene upotrebe, kako bi se izložena mjesta rada i okoliša GMO-u održala na najnižem mogućem prihvatljivom nivou i osigurao visoki stepen sigurnosti.
- (2) Procjena rizika, nivo kontrole i ostale mjere zaštite preispituju se periodično.
- (3) Procjena rizika, nivo kontrole i ostale mjere zaštite preispituju se bez odgađanja kada postoje osnovi sumnje da:
- mjere kontrole koje se primjenjuju više nisu adekvatne;
  - ograničena upotreba više ne odgovara dodijeljenoj grupi, ili
  - procjena više nije prikladna s obzirom na nova naučna i tehnička znanja.

Član 22.

(Kontrolirani zatvoreni sistem)

- (1) Ograničena upotreba GMO-a provodi se u kontroliranom zatvorenom sistemu koji zadovoljava sve propisane uslove za nivo kontrole prema klasifikaciji u koji je uvrštena namjeravana upotreba.

- (2) Korisnik je dužan prijaviti nadležnom organu objekat kontroliranog zatvorenog sistema prije prve ograničene upotrebe GMO-a.
- (3) Zahtjev sadrži minimalno sljedeće podatke:
- ime korisnika, uključujući i imena lica koja su odgovorna za nadzor i sigurnost;
  - informacije o obuci i kvalifikacijama lica odgovornih za nadzor i sigurnost;
  - pojednosti o svim stručnim tijelima (biološkim odborima ili pododborima korisnika);
  - adresu i opći opis objekata i prostorija;
  - opis prirode posla koji će se obavljati;
  - nivo kontrole ograničene upotrebe;
  - samo za grupu 1 ograničene upotrebe, procjenu rizika i postupanje s otpadom, odnosno njegovo deaktiviranje prije oslobađanja.
- (4) Ako nakon podnošenja zahtjeva iz stava (3) ovog člana korisniku postanu dostupne nove informacije koje mogu značajno uticati na zdravlje ljudi ili okoliš ili informacije o potrebi uvrštavanja namjeravane upotrebe u novi nivo kontrole, dužan je o tome obavijestiti nadležni organ i podnijeti novi zahtjev.

Član 23.
(Upis u registar)

- (1) U postupku upisa u Registar kontroliranih zatvorenih sistema, nadležni organ dužan je da:
- ispita da li kontrolirani zatvoreni sistem ispunjava propisane uslove i
  - pribavi stručno mišljenje Vijeća za GMO za ograničenu upotrebu GMO-a.
- (2) Vijeće za GMO dužno je dati svoje mišljenje u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva.
- (3) Organ nadležan za registraciju dužan je o zahtjevu odlučiti u roku od 60 dana od dana njegovog prijema.
- (4) Kada se steknu svi propisani uslovi, organ nadležan za registraciju dužan je podnosiocu zahtjeva izdati potvrdu o upisu u Registar kontroliranih zatvorenih sistema.

Član 24.
(Procjena rizika)

- (1) Prije nego što počne s ograničenom upotrebom GMO-a, podnosilac zahtjeva dužan je priložiti kompletan elaborat koji je izradila ovlaštena institucija o procjeni rizika za namjeravanu upotrebu u skladu s članom 10. ovog zakona.
- (2) Na osnovu procjene rizika, podnosilac zahtjeva uvrštava ograničenu upotrebu GMO-a u jedan od stepena opasnosti iz člana 20. stav (2) ovog zakona, uz saglasnost nadležnog organa.
- (3) U slučaju dileme u koji stepen opasnosti treba uvrstiti ograničenu upotrebu GMO-a, uvrštava se u stepen sa strožijim mjerama nadzora.

Član 25.
(Zahtjev Grupe 1)

- (1) Ograničena upotreba uvrštena u prvi stepen opasnosti (Grupa 1) može početi bez podnošenja zahtjeva nadležnom organu ako se obavlja u kontroliranom zatvorenom sistemu za koji je izdata potvrda u skladu s članom 23. ovog zakona. Korisnik je dužan o tome pismeno obavijestiti nadležni organ.
- (2) Korisnik je dužan dostaviti procjenu rizika za namjeravanu upotrebu iz stava (1) ovog člana samo na zahtjev nadležnog organa.

Član 26.
(Zahtjev Grupe 2)

- (1) Korisnik je dužan podnijeti nadležnom organu zahtjev za svaku ograničenu upotrebu Grupe 2 koja će se obavljati u zatvorenom sistemu za koji je izdata potvrda iz člana 23. ovog zakona.
- (2) Detaljan sadržaj zahtjeva iz stava (1) ovog člana propisat će nadležni organ.
- (3) Podnosilac zahtjeva može odmah nakon podnošenja zahtjeva početi s ograničenom upotrebom Grupe 2 ako:
- je ranije odobrena upotreba Grupe 2 ili više grupe u istom zatvorenom sistemu za koji je izdata potvrda i
  - su bili ispunjeni odobrenjem propisani uslovi.
- (4) Ako za kontrolirani zatvoreni sistem nije izdata potvrda, podnosilac zahtjeva može početi ograničenu upotrebu Grupe 2 u roku od 45 dana od dana podnošenja zahtjeva ili prije roka od 45 dana, samo uz saglasnost nadležnog organa.

Član 27.
(Postupanje nadležnog organa)

- (1) U slučaju iz člana 26. stav (3) ovog zakona, podnosilac zahtjeva dužan je zatražiti od nadležnog organa izdavanje odobrenja za namjeravanu ograničenu upotrebu.
- (2) Nadležni organ donosi odluku nakon pribavljenog mišljenja Vijeća za GMO u roku od 45 dana od dana prijema zahtjeva.
- (3) Vijeće za GMO dužno je dostaviti mišljenje nadležnom organu u roku od 21 dana od dana prijema kopije zahtjeva.
- (4) Nadležni organ može u roku iz stava (2) ovog člana, a nakon pribavljenog mišljenja Vijeća za GMO, zabraniti ograničenu upotrebu i o tome izdati rješenje.

Član 28.
(Zahtjev grupa 3 i 4)

- (1) Za svaku ograničenu upotrebu grupa 3 i 4, koja će se obavljati u zatvorenom sistemu za koji je izdata potvrda u skladu s članom 23. ovog zakona, potrebno je dobiti odobrenje nadležnog organa.
- (2) Detaljan sadržaj zahtjeva za odobrenje iz stava (1) ovog člana propisat će nadležni organ.
- (3) Nadležni organ, nakon pribavljenog pozitivnog mišljenja Vijeća za GMO, donosi rješenje o odobrenju ograničene upotrebe grupa 3 i 4:
- u roku od 45 dana od dana podnošenja zahtjeva:
    - ako će se radnje obavljati u kontroliranim zatvorenim sistemima za koji su već prije izdata odobrenja za ograničenu upotrebu grupe 3 i 4 i
    - ako su bile ispunjene sve propisane mjere nadzora.
  - u roku od 90 dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (4) Vijeće za GMO dužno je dostaviti mišljenje u roku od 21 dan za slučajeve iz stava (3) tačka a) ovog člana, a u roku od 45 dana u slučajevima iz stava (3) tačka b) ovog člana od dana prijema kopije zahtjeva.
- (5) Nadležni organ izdaje odobrenje iz stava (1) ovog člana najduže za period koji je podnosilac naveo u svom zahtjevu.

Član 29.
(Dopuna zahtjeva)

- (1) Nakon prijema zahtjeva iz čl. 22., 26. i 28. ovog zakona, nadležni organ ispituje usklađenost zahtjeva s odredbama ovog zakona, tačnost i potpunost datih informacija, ispravnost izrade procjene rizika i grupu ograničene upotrebe i, po potrebi, prikladnost kontrole i drugih mjera zaštite, upravljanje otpadom i mjere u slučaju nesreće.
- (2) Ako je potrebno radi zaštite zdravlja ljudi ili okoliša, nadležni organ može u određenom roku:

- a) zahtijevati od podnosioca zahtjeva dostavu novih podataka, izmjenu uslova predložene upotrebe ili izmjenu grupe ograničene upotrebe;
- b) ograničiti period u kojem bi ograničena upotreba bila dozvoljena ili propisati posebne uslove za ograničenu upotrebu.

(3) U slučajevima iz stava (2) ovog člana nadležni organ:

- a) može naložiti podnosiocu zahtjeva da ne započinje s upotrebom ili
- b) naložiti prekid ili privremeno obustavljanje upotrebe, dok nadležni organ na osnovu dodatnih informacija ili traženih izmjena ne odobri upotrebu.

Član 30.

(Izmjene ograničene upotrebe)

- (1) Ako podnosilac zahtjeva, odnosno korisnik sazna za nove relevantne informacije ili izmijeni ograničenu upotrebu koja može imati značajne posljedice na zdravlje ljudi ili okoliš, dužan je odmah obavijestiti nadležni organ i izmijeniti zahtjev u skladu s čl. 22., 26. i 28. ovog zakona.
- (2) Ako nadležnom organu postanu dostupne nove informacije iz stava (1) ovog člana, nadležni organ može zahtijevati od podnosioca zahtjeva, odnosno korisnika da izvrši izmjenu uslova ograničene upotrebe, obustavi ili trajno prekine ograničenu upotrebu GMO-a.

Član 31.

(Plan mjera u slučaju nesreće)

- (1) Podnosilac zahtjeva dužan je prije započinjanja s ograničenom upotrebom GMO-a izraditi plan mjera u slučaju nesreće u skladu s ovim zakonom i posebnim propisima.
- (2) Informacije o planovima u slučaju nesreće, uključujući relevantne sigurnosne mjere koje će se primjenjivati, nadležni organ iz člana 3. ovog zakona dostavlja na odgovarajući način nadležnim organima svih potencijalno ugroženih država, bez njihovog prethodnog zahtjeva. Informacije se ažuriraju u odgovarajućim vremenskim razmacima i o njima se upoznaje javnost.
- (3) Plan mjera izrađuje se u slučaju nesreće za ograničenu upotrebu pri kojoj bi neispunjavanje mjera kontrole moglo dovesti do velike opasnosti, neposredne ili odgođene, za ljude izvan prostora ili za okoliš, osim u slučajevima kad je takav plan sačinjen na osnovu posebnih propisa.
- (4) Plan mjera u slučaju nesreće odobrava nadležni organ izdavanjem rješenja o odobrenju.
- (5) Podnosilac zahtjeva, odnosno korisnik obavezan je dostaviti podatke o planu mjera u slučaju nesreće Agenciji.
- (6) Podaci o mjerama u slučaju nesreće moraju biti dostupni javnosti.

Član 32.

(Postupak u slučaju nesreće)

- (1) U slučaju nesreće korisnik je dužan postupiti u skladu s planom propisanih mjera i odmah obavijestiti nadležni organ o sljedećim podacima:
  - a) okolnostima nesreće;
  - b) vrsti i količini GMO-a koji je iz zatvorenog sistema nenamjerno unesen u okoliš;
  - c) potrebnim informacijama za procjenu uticaja nesreće na zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš;
  - d) preduzetim mjerama zaštite.
- (2) U slučaju davanja informacija iz stava (1) ovog člana, nadležni organ dužan je:
  - a) osigurati preduzimanje potrebnih mjera i hitno alarmirati sve države na koje bi nesreća mogla imati uticaja;

- b) prikupiti neophodne informacije za potpunu analizu nesreće i, po potrebi, dati preporuke za izbjegavanje sličnih nesreća u budućnosti i za ograničavanje njihovog uticaja.

POGLAVLJE V. NAMJERNO UNOŠENJE GMO-a U OKOLIŠ

Član 33.

(Dozvoljeno unošenje)

Unošenje genetički modificiranog reproducijskog biljnog materijala u okoliš može se odobriti samo na površinama koje će, na prijedlog nadležnog organa, utvrditi Vijeće ministara.

Član 34.

(Zabrane unošenja)

- (1) Nije dozvoljeno unošenje GMO-a u:
  - a) zaštićena područja;
  - b) područja ekološke mreže;
  - c) područja namijenjena organskoj poljoprivrednoj proizvodnji;
  - d) područja namijenjena ekološkim oblicima turizma;
  - e) područja koja predstavljaju zaštitne zone uticaja i
  - f) područja s očuvanim autohtonim genofondom.
- (2) Zaštitne zone uticaja iz stava (1) tačka e) ovog člana obuhvataju prostore koji sprečavaju širenje GMO-a na područja na kojima nije dozvoljeno namjerno unošenje GMO-a u okoliš. Zaštitne zone uticaja utvrđuju se prema mjerama i uslovima za zaštitu prirode koji su sastavni dio odobrenja o namjernom unošenju GMO-a u okoliš.

Član 35.

(Obaveze podnosioca)

Prije preduzimanja namjernog unošenja GMO-a u okoliš, podnosilac zahtjeva dužan je preko ovlaštenog pravnog lica izraditi procjenu rizika u skladu s članom 10. ovog zakona, plan mjera za nekontrolirano širenje i podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja nadležnom organu.

Član 36.

(Plan mjera)

- (1) Plan mjera iz člana 35. ovog zakona sadrži opis radnji i mjera koje se provode u slučaju nesreće kako bi se izbjeglo i minimiziralo širenje izvan mjesta unošenja ili područja određenog za upotrebu, posebno:
  - a) metode i postupke kontrole GMO-a u slučaju nekontroliranog širenja;
  - b) metode za dekontaminaciju pogođenog područja;
  - c) metode za uklanjanje ili sanaciju biljaka, životinja i tla;
  - d) metode za izolaciju područja izloženog širenju;
  - e) planove za zaštitu zdravlja ljudi i okoliša u slučaju pojave neželjenih posljedica;
  - f) potrebne mjere zaštite.
- (2) Podnosilac zahtjeva dužan je podnijeti plan mjera:
  - a) za prvo namjerno unošenje GMO-a u okoliš;
  - b) nakon isteka pet godina od datuma zadnjeg podnošenja plana mjera;
  - c) u roku od 30 dana od dana promjene uslova i stanja koji mogu ozbiljno uticati na mjere propisane u slučaju nesreće.
- (3) Plan mjera odobrava nadležni organ izdavanjem rješenja.
- (4) Detaljan sadržaj plana mjera i način njegovog provođenja propisuje nadležni organ.

Član 37.

(Zahtjev za izdavanje odobrenja)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za namjerno unošenje GMO-a u okoliš sadrži:

- a) tehničku dokumentaciju s posebno propisanim podacima za provođenje procjene rizika namjernog unošenja GMO-a ili kombinacije GMO-a za okoliš, posebno:
    - 1) opće podatke, uključujući podatke o osoblju i obuci,
    - 2) podatke o GMO-u,
    - 3) podatke o uslovima unošenja i potencijalnoj lokaciji unošenja,
    - 4) podatke o međusobnom djelovanju GMO-a i okoliša,
    - 5) plan praćenja radi utvrđivanja uticaja GMO-a na zdravlje ljudi i okoliš,
    - 6) podatke o kontroli, metodama zaštite, postupanja s otpadom i planovima mjera za slučaj opasnosti i
    - 7) sažetak tehničke dokumentacije,
  - b) procjenu rizika i zaključke zajedno s bibliografskim uputstvima i naznakama korištenih metoda.
- (2) Nadležni organ može prihvatiti da se unošenje istog GMO-a ili kombinacije GMO-a na istom ili na različitim mjestima u istu svrhu i u određenom roku mogu prijaviti jednim zahtjevom.
  - (3) Detaljan sadržaj zahtjeva i način njegovog podnošenja propisat će nadležni organ uz saglasnost nadležnih organa iz oblasti poljoprivrede, šumarstva, zdravstva i zaštite okoliša.

Član 38.

(Postupanje po zahtjevu)

- (1) Nadležni organ potvrđuje prijem zahtjeva i izdaje odobrenje za namjerno unošenje GMO-a u okoliš, po prethodno pribavljenom mišljenju Vijeća za GMO, u roku od 90 dana od dana prijema prijave ako su ispunjeni svi propisani uslovi.
- (2) Ako ocijeni potrebnim, nadležni organ zatražit će dodatne podatke od podnosioca uz navođenje razloga i odrediti mu rok za dostavljanje podataka.
- (3) Nadležni organ dužan je kopije zahtjeva iz člana 37. ovog zakona odmah proslijediti Vijeću za GMO.
- (4) Ako Vijeće za GMO smatra da se iz podataka navedenih u zahtjevu ne može jasno utvrditi kakvi će biti uticaji namjernog unošenja GMO-a na zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš, može preko nadležnog organa zatražiti od podnosioca dodatne podatke o ovim uticajima namjeravanog unošenja GMO-a.
- (5) Vijeće za GMO dužno je dostaviti svoje mišljenje u roku od 45 dana od dana prijema zahtjeva.
- (6) Podnosilac zahtjeva može početi s namjernim unošenjem samo nakon prijema rješenja i u skladu sa svim uslovima iz odobrenja.

Član 39.

(Modifikacije ili neplanirane promjene)

- (1) Ako nakon podnošenja zahtjeva ili izdavanja odobrenja dođe do modifikacije ili neplanirane promjene u namjernom unošenju GMO-a koje bi mogle štetno uticati na zdravlje ljudi ili okoliš, ili ako dođe do novih podataka o takvim rizicima, podnosilac zahtjeva, odnosno korisnik dužan je istog dana:
  - a) preduzeti mjere zaštite zdravlja ljudi, biološke raznolikosti i okoliša;
  - b) obavijestiti nadležni organ o modifikacijama, neplaniranim promjenama ili novim podacima;
  - c) preispitati i prilagoditi mjere navedene u zahtjevu prema nastalim promjenama.
- (2) U okolnostima iz stava (1) ovog člana, nadležni organ obavezan je:

- a) zahtijevati od podnosioca zahtjeva, odnosno korisnika da izmjeni uslove i preduzme mjere za zaštitu zdravlja ljudi i okoliša ili
  - b) privremeno ili trajno zabraniti namjerno unošenje GMO-a u okoliš iz svoje teritorijalne nadležnosti.
- (3) U slučaju modifikacija i neplaniranih promjena nadležni organ dužan je obavijestiti javnost nakon obavljene procjene rizika.

Član 40.

(Izvještaj o rezultatima)

- (1) Korisnik je dužan, u roku od 60 dana po isteku roka važnosti rješenja o odobrenju ili u roku utvrđenom u odobrenju iz člana 38. ovog zakona, dostaviti nadležnom organu izvještaj o rezultatima namjernog unošenja GMO-a u okoliš.
- (2) Kad podnosilac zahtjeva, odnosno korisnik namjerava bilo koji materijal, dobiven od GMO-a koji je bio predmet namjernog unošenja u okoliš, staviti na tržište kao proizvod, dužan je u izvještaj iz stava (1) ovog člana uključiti i podatke o tome.
- (3) Materijal iz stava (2) ovog člana može se staviti na tržište samo ako je u skladu s odredbama poglavlja šest ovog zakona.

Član 41.

(Neplanirano širenje)

- (1) U slučaju neplaniranog širenja GMO-a, podnosilac zahtjeva, odnosno korisnik dužan je djelovati u skladu s planom mjera iz člana 36. ovog zakona i obavijestiti nadležni organ o:
  - a) obimu posljedica neplaniranog širenja i ugroženosti zdravlja ljudi i okoliša;
  - b) provedenim i potrebnim mjerama za zaštitu zdravlja ljudi i okoliša;
  - c) provedenim i potrebnim mjerama za umanjivanje ili uklanjanje posljedica, uklanjanje GMO- a i sanaciju okoliša izloženog neplaniranom širenju i
  - d) drugim podacima potrebnim za ocjenu uticaja neplaniranog širenja na zdravlje ljudi i okoliš.
- (2) Nadležni organi iz člana 3. ovog zakona donose i provode program otklanjanja posljedica nekontroliranog širenja GMO-a u okolišu.
- (3) U programu se, na osnovu ocjene opasnosti, određuju:
  - a) nosioci, uslovi i mjere za umanjivanje ili otklanjanje posljedica i sprečavanje daljnjeg nekontroliranog širenja;
  - b) način pokrivanja troškova i
  - c) potrebna ograničenja ili zabrane u vezi s daljnjim unošenjem u okoliš, prometom ili upotrebom GMO-a.
- (4) Nadležni organi iz člana 3. ovog zakona dužni su, preko Agencije, obavijestiti Vijeće ministara i javnost putem medija o neplaniranom širenju, pripremi i provođenju programa iz stava (2) ovog člana.
- (5) U slučajevima neplaniranog širenja GMO-a koje može imati značajne negativne posljedice na zdravlje ljudi ili okoliš, nadležni organ obavještava ugrožene ili potencijalno ugrožene države i, kada je to potrebno, odgovarajuće međunarodne organizacije, te im stavlja na raspolaganje sve podatke potrebne za utvrđivanje prikladnih mjera.

POGLAVLJE VI. STAVLJANJE GMO-a U PROMET KAO PROIZVODA ILI U SASTAVU PROIZVODA

Član 42.

(Obaveze podnosioca zahtjeva)

- (1) Podnosilac zahtjeva dužan je pribaviti odobrenje za svaki GMO ili proizvod koji se sastoji, sadrži ili vodi porijeklo od GMO-a koji namjerava prvi put staviti na tržište.

- (2) Podnosilac zahtjeva dužan je prije podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja iz stava (1) ovog člana pribaviti stručnu procjenu rizika u skladu s članom 10. ovog zakona.

Član 43.
(Zahtjev)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja sadrži:
- tehničku dokumentaciju s propisanim sastavnim dijelovima;
  - procjenu rizika za okoliš u skladu s članom 10. ovog zakona;
  - podatke o uslovima stavljanja na tržište, uključujući posebne uslove upotrebe i rukovanja s proizvodom;
  - plan praćenja uticaja proizvoda i njegove upotrebe na zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš, uključujući period u kojem će se provoditi plan praćenja;
  - prijedlog perioda za koji se traži odobrenje;
  - prijedlog označavanja proizvoda;
  - prijedlog pakiranja proizvoda i
  - sažetak tehničke dokumentacije.
- (2) Podnosilac zahtjeva može u zahtjev uključiti naučnoverificirane podatke o rezultatima namjernog unošenja u okoliš istih GMO-a ili kombinacije GMO-a koje sadrži proizvod, a koji su bili predmet njegovog ranijeg zahtjeva ili podatke o rezultatima namjernog unošenja koje se još provodi.
- (3) Podnosilac zahtjeva dužan je za svaku namjeravanu upotrebu GMO-a ili proizvoda, koja je drugačija od odobrene, podnijeti nadležnom organu novi zahtjev radi dobivanja odobrenja za stavljanje na tržište.
- (4) Sadržaj zahtjeva i tehničke dokumentacije za stavljanje na tržište GMO-a ili proizvoda, uslove, plan praćenja, označavanja i pakiranja proizvoda propisat će nadležni organ.

Član 44.
(Postupanje po zahtjevu)

- (1) Nadležni organ ispituje i utvrđuje usklađenost zahtjeva s odredbama ovog zakona i drugih propisa, te nakon pribavljenog pozitivnog mišljenja Vijeća za GMO i provedene javne rasprave, izrađuje izvještaj o procjeni prikladnosti stavljanja na tržište GMO-a ili proizvoda od GMO-a.
- (2) U izvještaju se navodi da je određeni GMO i proizvod koji se sastoji, sadrži ili vodi porijeklo od GMO-a:
- prikladan za stavljanje na tržište;
  - prikladan za stavljanje na tržište po određenim dodatnim uslovima ili
  - neprikladan za stavljanje na tržište.
- (3) Nadležni organ dostavlja izvještaj iz stava (1) ovog člana podnosiocu zahtjeva u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva.
- (4) Nadležni organ propisuje obim i sadržaj izvještaja iz stava (1) ovog člana.

Član 45.
(Postupanje nakon prijema izvještaja)

- (1) U slučaju iz člana 44. stav (2) tačka b) ovog zakona, podnosilac zahtjeva može, u roku od sedam dana od dana prijema izvještaja, odustati od zahtjeva ili pismenim putem obavijestiti nadležni organ da zahtjev namjerava dopuniti.
- (2) Ako podnosilac zahtjeva obavijesti nadležni organ da zahtjev namjerava dopuniti, određuje mu se rok u kojem je dužan dostaviti dopunu zahtjeva.
- (3) Nadležni organ obustavit će postupak za izdavanje odobrenja ako podnosilac zahtjeva:
- odustane od zahtjeva;

- ne obavijesti blagovremeno nadležni organ o namjeri dopune zahtjeva ili
- ne dopuni zahtjev u određenom roku.

Član 46.
(Pribavljanje mišljenja)

- (1) Ako stavljanje na tržište GMO-a ili proizvoda uključuje i njihovo namjerno unošenje ili mogućnost nenamjernog unošenja u okoliš, nadležni organ zatražit će mišljenje Vijeća za GMO.
- (2) Vijeće za GMO dužno je u roku od 45 dana nadležnom organu dostaviti pismeno mišljenje o unošenju u okoliš, odnosno namjeravanom stavljanju na tržište GMO-a i proizvoda. Mišljenje se daje na osnovu cjelovite analize sigurnosti proizvoda i njegovog uticaja na zdravlje ljudi, biološku raznolikost i okoliš.

Član 47.
(Postupak za izdavanje odobrenja)

- (1) Nadležni organ odlučuje o odobrenju za stavljanje na tržište GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a u roku od 105 dana od dana prijema zahtjeva nakon:
- provedenog ispitivanja da li prijava zadovoljava propisane uslove;
  - pribavljanja pozitivnog mišljenja Vijeća za GMO i
  - provedene javne rasprave i izrade izvještaja o procjeni prikladnosti stavljanja na tržište GMO-a i proizvoda.
- (2) Odobrenje za stavljanje na tržište izdaje se najduže na rok od pet godina, uz mogućnost produženja u skladu s odredbama ovog zakona.
- (3) Provedbene propise kojima će se urediti postupci za izdavanje odobrenja donijet će nadležni organi u okviru svog djelokruga.

Član 48.
(Sadržaj odobrenja)

- (1) Odobrenje za stavljanje na tržište GMO-a i proizvoda sadrži:
- podatke o GMO-u i/ili proizvodu koji se sastoji, sadrži ili vodi porijeklo od GMO-a;
  - namjenu i obim za koju se izdaje odobrenje, uključujući identifikaciju proizvoda s naznakom njegovih karakteristika;
  - period važenja odobrenja;
  - uslove stavljanja na tržište, uključujući posebne uslove za upotrebu, rukovanje, pakiranje, te uslove za zaštitu okoliša ili specifičnog ekološkog sistema ili geografskog područja;
  - obavezu kontroliranja uzoraka i dostavljanja rezultata nadležnom organu na njegov zahtjev;
  - uputstvo za označavanje;
  - uputstvo za plan praćenja, uključujući obavezu izvještavanja nadležnog organa o rezultatima plana praćenja i
  - druge uslove koje je dužna ispunjavati osoba koja proizvod stavlja na tržište ili ga koristi.
- (2) Odobrenje, osim podataka koji su propisani i označeni kao povjerljivi, i procjena rizika za zdravlje ljudi, biološku raznolikost i okoliš iz člana 10. ovog zakona, moraju biti dostupni javnosti u skladu s ovim zakonom i drugim propisima.

Član 49.
(Produženje odobrenja)

- (1) Zahtjev za produženje odobrenja podnosi se nadležnom organu najkasnije devet mjeseci prije isteka roka važenja odobrenja.
- (2) Zahtjev sadrži:

- a) kopiju odobrenja za stavljanje na tržište;
  - b) izvještaj o rezultatima plana praćenja, izrađenog u skladu s propisanom metodologijom;
  - c) nove informacije o opasnosti proizvoda za zdravlje ljudi, biološku raznolikost i okoliš, ako podnosilac raspolaže takvim informacijama;
  - d) prijedlog za izmjenu ili dopunu uslova za stavljanje na tržište iz prvog odobrenja, a posebno onih koji se tiču plana praćenja i vremenskog ograničenja važenja odobrenja ako je to potrebno.
- (3) Na postupak rješavanja zahtjeva za produženje odobrenja odgovarajuće se primjenjuju odredbe čl. 43., 44. i 45. ovog zakona.
- (4) Važenje odobrenja može se produžiti do pet godina.
- (5) Ako se podnese zahtjev za produženje odobrenja, podnosilac zahtjeva može stavljati proizvode na tržište pod uslovima koji su utvrđeni u važećem odobrenju sve dok se ne izda rješenje u skladu sa stavom (2) ovog člana.

Član 50.

(Nove informacije o opasnostima)

- (1) Ako nakon dobivanja odobrenja podnosilac zahtjeva, odnosno korisnik sazna za nove informacije o opasnostima za zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš, dužan je odmah preduzeti mjere za zaštitu i o tome obavijestiti nadležni organ koji je izdao odobrenje.
- (2) U slučaju iz stava (1) ovog člana podnosilac zahtjeva, odnosno korisnik dužan je na osnovu promijenjenih uslova podnijeti novi zahtjev.
- (3) Nove informacije o opasnostima za zdravlje ljudi, biološku raznolikost ili okoliš dužan je dostaviti svaki korisnik GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a nadležnom organu ili podnosiocu zahtjeva.
- (4) Ako prije ili u toku postupka za izdavanje odobrenja nadležnom organu postanu dostupne nove informacije u vezi s opasnostima koje predstavljaju GMO ili proizvod, ili njihova upotreba, nadležni organ mora uzeti u obzir te informacije prilikom donošenja odluke o stavljanju na tržište GMO-a ili proizvoda koji se sastoji, sadrži ili potiče od GMO-a.
- (5) Ako nakon pravosnažnosti rješenja, nadležnom organu postanu dostupne nove informacije, dužan je o tome obavijestiti i zatražiti mišljenje Vijeća za GMO. Na osnovu dobivenog mišljenja, nadležni organ može:
- a) izmijeniti ili dopuniti važeće odobrenje, uz saglasnost podnosioca zahtjeva, ili
  - b) ukinuti rješenje o odobrenju.
- (6) Nadležni organ iz člana 3. ovog zakona u slučaju ozbiljnog rizika primjenjuje ili preduzima hitne mjere, poput obustave ili prestanka stavljanja na tržište i o tome obavijesti javnost.

Član 51.

(Sljedivost)

- (1) U prvoj fazi stavljanja na tržište proizvoda koji sadrže ili se sastoje od GMO-a, uključujući rinfuzu, subjekti u poslovanju dužni su osigurati da se subjektu u poslovanju koji prima proizvod dostavi dokumentacija sa sljedećim informacijama:
- a) da proizvod sadrži ili se sastoji od GMO-a i
  - b) odgovarajući jedinstveni kod (brojčani i abecedni) dodjeljen proizvodima koji se sastoje ili sadrže GMO.
- (2) Način dodjeljivanja jedinstvenog koda proizvodima koji se sastoje ili sadrže GMO propisuje se podzakonskim aktom.
- (3) U svim daljnjim fazama stavljanja na tržište proizvoda subjekti u poslovanju dužni su osigurati da se primljene informacije iz stava (1) ovog člana prenesu u pisanoj formi subjektima koji primaju proizvode.

- (4) Ako proizvod sadrži ili se sastoji od mješavine GMO-a, koji se upotrebljavaju samo i neposredno kao hrana ili hrana za životinje ili za preradu, subjekt u poslovanju može informacije iz stava (1) tačka b) ovog člana zamijeniti deklaracijom o upotrebi uz koju prilaže popis jedinstvenih identifikacijskih oznaka svih GMO-a.
- (5) Subjekti u poslovanju dužni su voditi bazu podataka za period od pet godina od dana izvršenja svake transakcije.
- (6) U bazu podataka unose se:
- a) informacije iz st. (1), (2) i (3) ovog člana i
  - b) informacije na osnovu kojih se može identificirati subjekt koji je stavio na raspolaganje proizvode i subjekt kojem su proizvodi stavljeni na raspolaganje u poslovanju s proizvodima iz stava (1) ovog člana.

Član 52.

(Označavanje)

Za proizvode koji sadrže ili se sastoje od GMO-a subjekti u poslovanju dužni su osigurati da:

- a) na zapakiranom proizvodu na oznaci piše: "Ovaj proizvod sadrži komponente genetički modificiranih organizma" ili "Ovaj proizvod sadrži genetički modificiran (naziv organizma)";
- b) se na nezapakiranom proizvodu ponudnom krajnjem potrošaču oznaka: "Ovaj proizvod sadrži genetički modificirane organizme" ili "Ovaj proizvod sadrži genetički modificiran (naziv organizma)" stavi na proizvod ili neposredno uz proizvod.

Član 53.

(Izuzeci od označavanja)

- (1) Obaveza označavanja ne primjenjuje se na tragove odobrenih GMO-a u proizvodu u omjeru koji ne prelazi utvrđeni nivo pod uslovom da su takvi tragovi slučajni ili tehnološki neizbježni. Posebnim propisom bit će utvrđen nivo ispod kojeg se ovi proizvodi izuzimaju od obaveze označavanja u skladu s članom 52. ovog zakona.
- (2) S ciljem utvrđivanja slučajnog i tehnički neizbježnog prisustva tragova, subjekat u poslovanju dužan je dokazati nadležnom organu da je preduzeo odgovarajuće mjere kako bi izbjegao prisustvo takvih tragova.
- (3) Obaveza označavanja ne primjenjuje se na proizvode koji sadrže tragove odobrenih GMO-a ili se od njih sastoje ili su od njih proizvedeni, u omjeru koji ne prelazi 0,9 % za svaku od prehrambenih komponenti ili za hranu koja se sastoji od jednog sastojka, pod uslovom da je sporedan ili tehnički neizbježan.
- (4) Nadležni organi provode inspekciju i druge mjere kontrole uključujući uzimanje uzoraka i testiranje (kvalitativno i kvantitavno).

Član 54.

(Rukovanje, prijevoz i pakiranje)

- (1) Prilikom rukovanja, prijevoza i pakiranja GMO-a popratnom dokumentacijom treba jasno obilježiti GMO koji je namijenjen:
- a) direktnom korištenju za hranu ili hranu za životinje ili za preradu; naznačiti da nisu namijenjeni namjernom unošenju u okoliš, te navesti mjesto za pribavljanje daljnjih informacija;
  - b) za ograničenu upotrebu označiti sve uslove i zahtjeve za sigurno rukovanje, skladištenje, prijevoz i upotrebu, mjesto za pribavljanje daljnjih informacija, uključujući ime i adresu pojedinca ili institucije kojima je povjeren GMO;
  - c) namjernom unošenju u okoliš označiti identitet i odgovarajuća svojstva i obilježja, sve uslove za sigurno rukovanje, skladištenje, prijevoz i korištenje, kao i mjesto za pribavljanje daljnjih informacija.

- (2) Uslove rukovanja, pakiranja i obilježavanja GMO-a propisuje nadležni organ iz člana 3. ovog zakona.

POGLAVLJE VII. NAUČNO-STRUČNO TIJELO ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Član 55. (Vijeće za GMO)

- (1) Radi praćenja stanja i razvoja u oblasti rukovanja GMO-om i pružanja stručne pomoći nadležnim organima u provođenju ovog zakona, Vijeće ministara, na prijedlog Agencije, sa liste kandidata iz naučnih, stručnih i obrazovnih institucija iz entiteta i Brčko Distrikta BiH, odlukom bira članove Vijeća za GMO na mandat od četiri godine, s tim da mogu biti imenovani na još jedan mandat.
- (2) Vijeće za GMO ima sedam članova, koji se biraju isključivo između eminentnih naučnika i stručnjaka iz oblasti mikrobiologije, genetike, medicine, veterinarske medicine, biohemije, molekularne biologije, farmacije, biotehnologije, poljoprivrede, šumarstva, prava, zaštite na radu, zaštite prirode i zaštite životne sredine, vodeći računa o ravnopravnoj zastupljenosti svih naroda i odgovarajućoj zastupljenosti entiteta i Brčko Distrikta BiH.
- (3) Vijeće za GMO između svojih članova bira predsjednika i njegovog zamjenika. Vijeće za GMO je samostalno i nezavisno tijelo i njegov rad je javan. Vijeće za GMO odlučuje većinom glasova, koja uključuje najmanje po jednog predstavnika svakog entiteta i svakog konstitutivnog naroda.
- (4) Vijeće za GMO donosi poslovnik kojim uređuje način rada.
- (5) Sredstva za rad Vijeća za GMO i obavljanje stručno-administrativnih poslova osiguravaju se u Budžetu institucija Bosne i Hercegovine.

Član 56. (Zadaci Vijeća za GMO)

- (1) Vijeće za GMO obavlja sljedeće poslove:
- daje mišljenja o upotrebi GMO-a u upravnim postupcima i drugim postupcima po zahtjevu nadležnih organa u skladu s ovim zakonom;
  - daje mišljenje i prijedloge u pripremi propisa o upotrebi GMO-a;
  - daje mišljenja i prijedloge nadležnim organima državne uprave o pitanjima upotrebe GMO-a;
  - prati stanje i razvoj u oblasti korištenja genetičke tehnologije i upotrebe GMO-a;
  - prati naučno-stručna dostignuća i daje mišljenja u vezi s upotrebom genetičke tehnologije i upotrebom GMO-a;
  - daje mišljenja u vezi sa socijalnim, etičkim, tehničkim i tehnološkim, naučnim i drugim uslovima korištenja GMO-a;
  - savjetuje nadležne organe o pitanjima vezanim za upotrebu GMO-a i genetičke tehnologije;
  - izvještava javnost putem medija i stručnih skupova o stanju i razvoju u oblasti upotrebe genetičke tehnologije i upotrebe GMO-a, te o svojim stavovima i mišljenjima;
  - obavlja i druge stručne poslove propisane ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu njega.
- (2) Vijeće za GMO podnosi godišnji izvještaj o radu. Izvještaj se podnosi Agenciji koja o izvještaju informira Vijeće ministara i objavljuje ga na način dostupan javnosti.

Član 57. (Obaveza čuvanja povjerljivih podataka)

- (1) Članovi Vijeća za GMO iz člana 55. ovog zakona dužni su u toku i nakon isteka mandata čuvati podatke koji su označeni kao povjerljivi u skladu s odredbama ovog zakona.

- (2) Tajnost podataka dužni su čuvati i svi vanjski saradnici koji učestvuju u radu Vijeća za GMO ili u postupku izdavanja odobrenja u skladu s ovim zakonom.

POGLAVLJE VIII. REGISTAR GMO-a

Član 58. (Jedinstveni i posebni registri)

- (1) Jedinstveni kodirani registar GMO-a vodi Agencija, a posebne registre nadležni organi u okviru svog djelokruga.
- (2) Formu i način vođenja registara, te troškove postupka registracije propisat će Agencija.
- (3) Svako ima pravo uvida u podatke iz registara, kao i pravo da zahtijeva i dobije izvode iz registara uz plaćanje stvarnih troškova izdavanja.

Član 59. (Upis podataka)

- (1) U registru se vode evidencije o zatvorenim sistemima, izdatim potvrdama i odobrenjima za ograničenu upotrebu, namjerno unošenju u okoliš i stavljanju na tržište GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a.
- (2) Evidencija sadrži podatke iz zahtjeva, a posebno:
- firmu i sjedište podnosioca zahtjeva:
    - kontroliranog zatvorenog sistema;
    - za ograničenu upotrebu;
    - za namjerno unošenje u okoliš;
    - za stavljanje na tržište GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a;
  - naziv, stepen opasnosti i opis zatvorenog sistema;
  - podatke o ograničenoj upotrebi i podatke o uvrštavanju u grupe ograničene upotrebe i nivoe kontrole;
  - podatke o namjerno unošenju u okoliš, uključujući tačnu lokaciju unošenja GMO-a i
  - podatke o stavljanju na tržište GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a.
- (3) Sastavni dio registara čine izdate potvrde i odobrenja za ograničenu upotrebu, namjerno unošenje u okoliš ili stavljanje na tržište GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a.
- (4) U registar se ne smiju upisivati podaci koji su označeni kao poslovna tajna u skladu s ovim zakonom ili podaci zaštićeni posebnim propisom.

POGLAVLJE IX. NADZOR

Član 60. (Upravni nadzor)

Upravni nadzor nad primjenom odredbi ovog zakona i na osnovu njega donesenih propisa vrše nadležni organi iz člana 3. ovog zakona u okviru svog djelokruga.

Član 61. (Inspeksijski nadzor)

- (1) Inspeksijski nadzor nad primjenom ovog zakona i na osnovu njega donesenih propisa obavlja nadležni inspeksijski organi u okviru svog djelokruga, u skladu s važećim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini.
- (2) U provođenju inspeksijskog nadzora nadležna inspekcija ima pravo i obavezu licima koja ne pribave odobrenje ili druge saglasnosti nadležnog organa rješenjem zabraniti prekogranični promet, tranzit, ograničenu upotrebu, namjerno unošenje u okoliš i stavljanje na tržište GMO-a i proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a.

Члан 62.

(Postupanje organa inspekcije)

- (1) Ako postoji sumnja da se uvozi, unosi u okoliš, stavlja na tržište, upotrebljava ili odlaže u okoliš GMO ili proizvod koji se sastoji, sadrži ili vodi porijeklo od GMO-a suprotno odredbama ovog zakona ili posebnog propisa, nadležni inspektor naredit će da se pošiljka stavi pod carinski nadzor i zatražiti od uvoznika, odnosno korisnika vjerodostojnu ispravu, te odrediti rok u kojem isprava treba da bude predočena.
- (2) Ako uvoznik ili korisnik u određenom roku ne predoči vjerodostojnu ispravu, inspektor će privremeno zabraniti uvoz, ograničenu upotrebu, unošenje u okoliš, stavljanje na tržište, ili odlaganje u okoliš GMO-a, a uzorak će dostaviti na analizu ovlaštenom laboratoriju.
- (3) Ako se analizom utvrdi da se radi o nedozvoljenom GMO-u ili proizvodu koji sadrži ili potiče od GMO-a, inspektor će zabraniti uvoz, ograničenu upotrebu, unošenje u okoliš, stavljanje na tržište ili odlaganje u okoliš, a uzeti uzorci ili zaplijenjeni GMO i proizvodi trajno će se i neškodljivo uništiti.
- (4) Troškove analize i uništavanja, kao i privremene pohrane i čuvanja, ako se analizom utvrdi da se radi o nedopuštenom uvozu, ograničenoj upotrebi, uvođenju u okoliš, stavljanju na tržište ili odlaganju u okoliš, snosi uvoznik, odnosno korisnik GMO-a ili proizvoda koji se sastoji, sadrži ili vodi porijeklo od GMO-a.

POGLAVLJE X. KAZNE NE ODREDBE

Члан 63.

(Kazne)

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 50.000 KM do 200.000 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice ako:
  - a) bez dopuštenja ili suprotno utvrđenim uslovima uvodi u okoliš GMO (član 33.),
  - b) unosi genetički modificirani reprodukcioni materijal u okoliš izvan dozvoljenih površina (član 33.),
  - c) unosi GMO u zaštićena područja, područja ekološke mreže ili područja namijenjena ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i ekološkim oblicima turizma, te područja koja predstavljaju zaštitne zone uticaja (član 34.).
- (2) Za prekršaje iz stava (1) ovog člana kaznit će se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 5.000 KM do 20.000 KM.
- (3) Za prekršaje iz stava (1) ovog člana kaznit će se pojedinac koji obavlja samostalnu poslovnu djelatnost novčanom kaznom u iznosu od 10.000 KM do 20.000 KM.
- (4) Za prekršaje iz stava (1) ovog člana kaznit će se fizičko lice novčanom kaznom od 5.000 KM do 10.000 KM.

Члан 64.

(Kazne)

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 30.000 KM do 200.000 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice ako:
  - a) obavlja poslove ovlaštenog laboratorija bez dopuštenja nadležnog organa ili suprotno dozvoljenom načinu rada (član 16.),
  - b) uvozi GMO bez dopuštenja ili na nedozvoljen način (član 18.),
  - c) provodi ograničenu upotrebu GMO-a suprotno propisanim mjerama kontrole ili drugim sigurnosnim mjerama ili suprotno propisanim kriterijima za klasifikaciju ograničene upotrebe vezanim za nivo kontrole (član 20.),
  - d) koristi zatvoreni sistem bez prijave nadležnom organu ili upisa u registar GMO-a (čl. 22. i 23.),

- e) ne uvrsti ograničenu upotrebu GMO-a u odgovarajući stepen opasnosti (član 24.),
- f) upotrebljava GMO iz Grupe 1 bez potvrde o upisu u registar GMO-a (član 25. stav (1)),
- g) ne dostavi nadležnom organu na njegov zahtjev procjenu rizika (član 25. stav (2)),
- h) provodi ograničenu upotrebu Grupe 2 bez prijave nadležnom organu ili suprotno propisanim uslovima (član 26.),
- i) provodi ograničenu upotrebu grupa 3 i 4 bez odobrenja nadležnog organa ili suprotno uslovima utvrđenim u odobrenju (član 28.),
- j) ne postupa u skladu sa zahtjevima nadležnog organa (čl. 29. i 30.),
- k) ne izradi plan mjera u slučaju nesreće (član 31. stav (1)),
- l) ne dostavi podatke o planu mjera nadležnom organu i drugom nadležnom organu ili te podatke ne učini dostupnim javnosti (član 31. st. (2) i (6)),
- m) se, u slučaju nesreće, ne pridržava plana mjera utvrđenih za slučaj nesreće ili o njoj ne obavijesti nadležni organ (član 32.),
- n) ne izradi procjenu rizika, odnosno opasnosti ili plan mjera za slučaj nekontroliranog širenja GMO-a (čl. 35. i 36.),
- o) ne obavijesti nadležni organ o promjenama ili ne postupi po zahtjevu nadležnog organa za izmjenu uslova unošenja GMO-a u okoliš (član 39.),
- p) ne dostavi nadležnom organu izvještaj o rezultatima namjernog unošenja GMO-a u okoliš u propisanom roku (član 40. stav (1)),
- r) u slučaju neplaniranog širenja GMO-a u okoliš, ne djeluje u skladu s planom mjera ili o događaju ne obavijesti nadležni organ (član 41. stav (1)),
- s) stavlja proizvod od GMO-a na tržište bez dopuštenja ili suprotno dopuštenju (član 42. i 47. stav (2)),
- t) ne obavijesti nadležne organe o opasnostima proizvoda od GMO-a ili ne podnese novi zahtjev (član 50.),
- u) stavlja na tržište proizvod od GMO-a bez potrebne dokumentacije ili neoznačen na propisan način (član 51. i 52.),
- v) u rukovanju, pakiranju, prijevozu ili tranzitu GMO-a ne primjenjuje propise o prijevozu opasnih materija (član 54.),
- z) ne zbrinjava ili trajno neškodljivo ne uništava nastali otpad koji sadrži ili potiče od GMO-a na propisan način (član 14.),
- aa) ne nadoknadi štetu koju prouzrokuje nedopuštenim prekograničnim prijenosom, tranzitom, upotrebom, namjernim unošenjem u okoliš ili stavljanjem na tržište GMO-a ili proizvoda koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a (član 15.).

- (2) Za prekršaje iz stava (1) ovog člana kaznit će se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 3.000 KM do 20.000 KM.
- (3) Za prekršaje iz stava (1) ovog člana kaznit će se pojedinac koji obavlja samostalnu poslovnu djelatnost novčanom kaznom u iznosu od 8.000 KM do 20.000 KM.
- (4) Za prekršaje iz stava (1) ovog člana kaznit će se fizičko lice novčanom kaznom od 3.000 KM do 10.000 KM.

Члан 65.

(Zaštitne mjere)

- (1) Za prekršaje iz čl. 63. i 64. ovog zakona izreći će se zaštitna mjera oduzimanja predmeta.
- (2) Za prekršaje iz čl. 63. i 64. ovog zakona može se izreći zaštitna mjera zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti.

Član 66.
(Imovinska korist)

Licima odgovornim za počinjene prekršaje iz čl. 63. i 64. ovog zakona oduzet će se imovinska korist pribavljena izvršenjem prekršaja.

Član 67.
(Kaznene odredbe)

U slučaju kolizije s odredbama drugih propisa kojima se propisuju prekršaji u vezi s upotrebom GMO-a, primijenit će se kaznene odredbe ovog zakona.

POGLAVLJE XI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 68.
(Provedbeni propisi)

Vijeće ministara, na prijedlog Agencije, u saradnji s nadležnim organima iz člana 3. ovog zakona u okviru svog djelokruga, donijet će podzakonske akte u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona kojima će se regulirati:

- a) postupci za izdavanje odobrenja;
- b) sadržaj prijave i tehničke dokumentacije;
- c) sadržaj i metodologija izrade procjene rizika;
- d) uslovi koje mora ispunjavati pravno lice za izradu procjene rizika;
- e) plan mjera u slučaju opasnosti;
- f) kriterije za uvrštavanje ograničene upotrebe u stepene opasnosti;
- g) uslove u vezi s rukovanjem i pakiranjem GMO-a;
- h) način zbrinjavanja i neškodljivog uništavanja otpada;
- i) način dodjeljivanja jedinstvenog koda proizvodima koji se sastoje ili sadrže GMO;
- j) druge podzakonske propise, a koji nisu u nadležnosti entiteta.

Član 69.
(Slučajevi, odnosno postupci koji čekaju pravosnažno rješenje)

- (1) Postupke započete prema Zakonu o hrani koji se odnose na GMO i proizvode koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a nastaviti će nadležni organi iz člana 3. prema odredbama ovog zakona.
- (2) Zahtjeve za ograničenu upotrebu GMO-a u skladu s ovim zakonom korisnici su dužni podnijeti u roku od tri mjeseca od donošenja podzakonskih propisa iz člana 71. ovog zakona.
- (3) Nadležni organi iz člana 3. ovog zakona dužni su preuzeti na rješavanje predmete iz stava (1) ovog člana u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (4) Prekršajni postupci koji se odnose na GMO i proizvode koji se sastoje, sadrže ili vode porijeklo od GMO-a, započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona, bit će nastavljani pred nadležnim sudom.

Član 70.
(Ograničavajuće odredbe)

Stručna tijela, čije se osnivanje propisuje ovim zakonom, bit će osnovana i početi će raditi u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 71.
(Prijelazne odredbe)

Vijeće ministara i nadležni organi će u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti propise u skladu s ovlaštenjima iz ovog zakona.

Član 72.
(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

PSBiH broj 315/09
26. februara 2009. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Beriz Belkić, s. r.

Predsjedavajuća
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Dužanka Majkić, s. r.